

Індикатори оцінки ефективності функціонування кластерів

Кластери - це групи спеціалізованих підприємств (часто малих та середніх підприємств), пов'язані з допоміжними суб'єктами, які тісно співпрацюють у визначеному місці. Спільнота учасників кластера може бути більш інноваційною, може створити більше робочих місць і зареєструвати більше міжнародних торгових марок та патентів, які неможливо створити одноосібно.

До кластероутворюючих вигод, що стимулюють участь у кластерах, можна віднести:

- *технологічні*: кооперація, заснована на взаємному наданні надлишків потужностей і збільшенні за рахунок цього обсягів виробництва самостійно освоюваної продукції кожним з учасників кооперації;
- *продуктово-технологічні*: кооперація, заснована на виборі відповідних ринкових пріоритетів для певних видів продукції та відмова від виробництва інших; поглиблення на цій основі спеціалізації виробництва і забезпечення зростання його концентрації за рахунок виготовлення більшого обсягу окремих компонентів продукції чи послуг кожним учасником кооперації, з єдиним центром продажів і сервісного обслуговування;
- *локалізація*: кооперація у сфері закупівель матеріалів або створення на пайовій основі єдиного маркетингового центру з пропозиції послуг;
- *комерціалізація*: розроблені нововведення трансформуються в інновації, для яких досить інтеграції існуючих можливостей низки діючих підприємств, з подальшою їх орієнтацією на інноваційний напрямок розвитку. Комерційна складова також посилюється за рахунок появи можливостей (полегшення) входження до глобальних мереж створення продуктів і технологій, надання туристичних послуг та послуг розміщення;

- *централізація видів діяльності та ресурсів у межах маркетингової, рекрутингової, інвестиційної, інфраструктурної та інших видів діяльності за рахунок створення на пайовій основі організацій колективного користування.*

У межах європейської кластерної політики існує система оцінки якості менеджменту в кластерах (програма ECEI) - «знак якості менеджменту кластерної організації», покликаний стимулювати неухильне поліпшення якості управління кластерними ініціативами.

"Знак якості" є незалежною системою оцінки, методологія якої витікає з методології «Європейського фонду якості управління» (EFQM) і базується на індикаторах якості, які можна застосувати до різних типів кластерів як у ЄС, так і за його межами.

У 2009 році під егідою ECEI Європейська комісія ініціювала низку проєктів та ініціатив, пов'язаних з кластерами, націлених на підвищення якості кластерної політики у Європі та підвищення ефективності управління кластерами. У Європі налічується близько 2000 кластерів, з яких 150 вважають кластерами світового рівня з точки зору зайнятості, розмірів, спрямованості.

Відповідно до європейської платформи Cluster Excellence Scoreboard, у періоді 2010-2013 рр. 33,3% фірм у кластерах продемонстрували зростання зайнятості (більше 10%).

Європейська ініціатива щодо вдосконалення кластерів, ініційована Генеральною дирекцією з питань підприємництва та промисловості Європейської комісії, розробила методологію та інструменти для підтримки кластерних організацій, що сприяють підвищенню їх потенціала. До інструментів входить так звана «кластерна інтернаціоналізація». Ця ідея виникла в умовах міжнародного співробітництва кластерів та ділових кіл через національні та секторальні кордони Європи.

Європейське партнерство також створило Європейську комісію з фінансових стимулів у межах програми COSME, щоб стимулювати європейські кластери для активізації співробітників між регіонами та секторами.